

HE 15/2017 Kielelliset oikeudet

**Perustuslakivaliokunta
28.3.2017**

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto
Hallitusneuvos Ilkka Turunen

Maakuntalaki ja kielelliset oikeudet

- Kielellisiä oikeuksia arvioitu suhteessa PL 17 §, 121 § 4 mom. ja 122 §.
- Esitys ei vaikuta Ahvenanmaan maakunnan kieleen (PL 120 §, Ahvenanmaan itsehallintolaki 36 §)
- Järjestämisvastuu (maakuntalaki 7 §)
 - Maakuntien tehtävien järjestäminen voidaan siten kuin laissa erikseen säädetään koota yhdelle tai useammalle maakunnalle, jos se on välttämätöntä 1) palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseksi, 2) kielellisten oikeuksien toteutumisen edistämiseksi, 3) riittävien henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi taikka 4) muusta vastaavasta ja perustellusta syystä.
 - Säännöksellä pyritään ohjaamaan mahdollista tehtävien kokoamista koskevaa erityissääntelyä.
- Maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset (maakuntalaki 16 luku)
 - Palvelukeskuksiin sovelletaan mm. kielilakia (128 §).

Maakuntalaki ja kielelliset oikeudet

- Maakunnan asukkaiden osallistumisoikeudet (maakuntalaki 5 luku)
- Vaikuttamistoimielimet (maakuntalaki 26 §)
 - Kielivähemmistön vaikuttamistoimielin (kansalliskielet) kaksikielisessä maakunnassa
 - Jäsenet valitaan maakunnan kielivähemmistöön kuuluvista asukkaista
 - Saamen kielen vaikuttamistoimielin maakunnassa, johon kuuluu saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluva kunta
 - Lapin maakunnassa
 - Jäsenet valitaan maakunnan saamenkielisistä asukkaista (1/3 saamelaiskäräjien ehdotuksesta)
- Vaikuttamistoimielinten tehtävät
 - Selvittää, arvioida ja määritellä maakunnan kielellisen vähemmistön omalla kielellä tarjottavien palvelujen tarvetta sekä seurata näiden palvelujen saatavuutta ja laatua.
 - Tehdä ehdotuksia kielivähemmistön palvelujen kehittämiseksi sekä henkilöstön kielitaitovaatimuksista ja kielitaidon kehittämisestä.
 - Hoitaa muita maakuntahallituksen määräämiä tehtäviä.
 - Antaa vuosittain kertomus kielivähemmistön palvelujen toteutumisesta.

Laki kielilain muuttamisesta

- Muutosesitys HE:ssä 26. lakiehdotuksena.
- Lain soveltamisalaan lisätty maakunnan viranomaiset (koskee myös maakunnan liikelaitoksia ja yhtiöitä).
- Maakunnan kielellinen asema (yksikielinen / kaksikielinen) määräytyy siihen kuuluvien kuntien kielellisen aseman mukaan (viisi kaksikielistä maakuntaa).
- Maakunnan viranomaiset rinnastuvat pääsääntöisesti kunnallisiin viranomaisiin:
 - Yksityishenkilön kielelliset oikeudet viranomaisissa (10 §)
 - Oikeus toimituskirjan ja muun asiakirjan käännökseen (20 §)
 - Liikelaitoksen sekä valtion, maakunnan ja kunnan yhtiön kielelliset palvelut (24 §)
 - Viranomaisten kirjeenvaihto (27 §)
 - Monijäseniset toimielimet (28 §)
 - Kokouskutsut, pöytäkirjat ja hallintosäännöt (29 §)
 - Viranomaisten tiedottaminen (32 §)

Muut kielellisten oikeuksien toteutumista koskevat säädösehdotukset

- Laki maakuntien rahoituksesta (4. lakiehdotus)
 - Kaksikielisyyskerroin (3 ja 15 §)
- Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (6. lakiehdotus)
 - Kaksikielisyyskerroin (8 §)
 - Saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosa (15 §)
- Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain muuttamisesta (27. lakiehdotus)
 - Lain soveltamisalaan lisätty maakunnan viranomaiset.
 - Maakunnan henkilöstön kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia voidaan asettaa joko maakunnan hallintosäännössä taikka virkaa perustettaessa tai täytettäessä (vrt. maakuntalaki 78 § 2 mom.)
- Laki viittomakielilain muuttamisesta (28. lakiehdotus)
 - Lain soveltamisalaan lisätty maakunnan viranomaiset.

Maakuntauudistuksen II-vaihe ja kielelliset oikeudet

- Saamenkielilain muuttaminen
 - OM:ssä valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle saamen kielilain muuttamisesta
 - Lain soveltamisalaan ehdotettu lisättäväksi Lapin maakunta
 - Lausuntokierros 31.1. – 10.3.2017
 - Tarkoitus antaa HE eduskunnalle kevätistuntokaudella 2017
- HE eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi
 - VM:ssä valmisteltu luonnos
 - Lausuntokierros huhti-kesäkuussa 2017
 - Tarkoitus antaa HE eduskunnalle elokuussa 2017
 - Valtiolta (ELY-keskukset ja AVIt) siirtyvien tehtävien osalta kielilain 10 §:ään maakuntien viranomaisia koskeva poikkeussäädös, jolla turvattaisiin, etteivät kielelliset oikeudet heikkene.

Kiitos!

alueuudistus.fi

Ilkka.turunen@vm.fi

SOSAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ • VALTIOVARAINMINISTERIÖ